

ΣΙΚΑΓΟ

ΦΟΒΟΣ.— Κάτι τεράστιο, κάτι που δεν μπορείς να το καταλάβεις. Μιλία και μιλία θρώμικοι δρόμοι. Κτήρια και σπίτια που τα βλέπεις μόνον στα πιο άσχημα όνειρά σου. Κατάμεστα κακοτράχαλα πλοίαρνα σ' ένα στενό ποτάμι. Κυλινδρόμυλοι, έργοστάσια, καπινιά, θρώμικα, μαύρη τελματωμένη γής, γής που την ξυρίζουν οι άεργές κι' ένα κλίμα τόσο φοβερό — τα δυό άκρα αντίθετα, τριμερή ζέστη ή ανυπόφορο κρύο — που μόνον σιδερένιοι οργανισμοί μπορούν να άντέξουν και να ζήσουν εκεί.

Κόσμος, κόσμος, κόσμος. Στ' ανατολικά φτάνουν ως τὸ Μίσιγκαν. Στὴ Δύση ως τὸ Γουίσκόνσιν. Βορειοδυτικά στὴ Μιννεσόττα. Τὸ Σικάγο βρίσκεται ἐκεῖ πού ἡ στενόμακρη γλῶσσα τῶν μεγάλων λιμνῶν χώνεται βαθειά στὴ στεριά. Καὶ πρὸς τὸ νότο, παχειά καὶ λίσπηδη γῆ σὰν τραπέζι τοῦ μπιλιάρδου. Πουθενά στὸν κόσμο δὲν ὑπάρχει τέτοια γῆ, τέτοια γῆ καλὴ γιὰ καλαμπόκι. Ἀμέτρητες στάνες, με τεράστια νυστάλα γουρούνια τρώνε καλαμπόκι. Κοπάδι μ' άχαμνά βόδια καὶ γελάδια έρχονται ἀπὸ τοὺς ξερόκαμπους τῆς δύσης γιὰ νὰ παχύνουν καὶ νὰ στρογγυλεψουν τρώγοντας τὸ καλαμπόκι. Τραῖνα πηγαινόρχονται. Τραῖνα, τσανταπαντοῦ.

Ἡμونا άγουρο παιδί ὅταν πρωτόρθα στὸ Σικάγο ἔπ' τὸ χωριό μου στὸ Ὀχάιο. Ποιὸς άνθρωπος τῆς πόλης, ὅταν πρωτόρχεται ἀπ' τὸ χωριό του, μπορεῖ νὰ ξεχάσει τίς πρώτες μέρες τοῦ στήν πολιτεία. Τόσα παράξενα πράγματα, τόσος φόβος ἀπ' τὰ μεγάλα κτήρια καὶ τὸν άνθρώπινο πλυνωσιμό.

Περπατούσαμε με τὸν άδερφό μου στοὺς πολυσύχναστους δρόμους. Αὐτὸς ἦταν κανα - δυό χρόνια μεγαλύτερός μου. Ξάφνου θρεθήκαμε μπροστὰ στὴ λίμνη. Ὁ άδερφός μου δὲν θρέθηκε γιὰ πρώτη φορά σὲ μεγάλη πόλη. Εἶχε φύγει ἀπ' τὸ χωριό μας δυό - τρία χρόνια πρίν. Εἶχε πείσι στὸ Κλήδελαντ καὶ στὸ Σικάγο ὅπου εἶχε μείνει κάπου ἕνα χρόνο. Αὐτοῦ δὲν τοῦ έκαναν εντύπωση αὐτὴ καινούργια έδλεπα ἐγώ. Δὲν τὸν έπνιγε τὸ «μεγάλο».

Στὸ σπίτι μας δὲν εἴμαστε έκδηλωτικοί. Γιὰ σου - γεια σου. Περπατούσαμε λοιπὸν μέσα στὸ πολυάριθμο ρεύμα κι' άνεθήκαμε σ' ἕνα τράμ. Μιλία. Διόβαζε έφημερίδα.

Μὲ εἶχε στὰ χέρια του. Ἦταν δύσκολο νὰ θρεθῇ σουλεῖα στὸ χωριό μας. Κι' έκαμα τὸ μεγάλο χῆμα, ξεζυγα ἀπ' τοὺς παιδικούς μου φίλους, τοὺς δρόμους πού ἤξερα, τὰ χωράφια στὴν άκρη τοῦ χωριοῦ πού πήγαίνα με τ' άλλα παιδιά γιὰ δόλτα, ἢ γιὰ νὰ κυνηγήσουμε άγριοκούνελα. Ἡμونا κάτι πιὸ λίγο ἀπὸ παιδί. Ἀλλὰ τοῦτο ἦταν πολὺ μεγάλο γιὰ μένα, τρώμαξα. Πῶς μποροῦν οἱ άνθρωποι νὰ ζοῦν σ' αὐτοὺς τοὺς δρόμους, σ' αὐτὰ τὰ σπίτια, ἐπὶ στοιδαγμένοι ὁ ένας ἀπάνω στὸν άλλον;

Σεῖς που εἶδατε μοναχὰ τὸ μπουλεβάρτο τοῦ Μίσιγκαν, τὴν νότια λεωφόρο καὶ τὰ πάρκα τοῦ Λίνκολν καὶ τοῦ Τζόκσον, δὲν ξέρετε τὸ Σικάγο. Δὲν μπορεῖτε νὰ μιλήσετε γι' αὐτό. Ὑπάρχει ἡ τεράστια βορειοδυτικὴ περιοχή, ἡ δυτικὴ καὶ ἡ νότια.

Έκατομμύρια άνθρωποι ἀπὸ κάθε έθνικότητα στοιδαγμένοι κοντὰ - κοντὰ, ἀνάμεσα στὰ σφαγεῖα, στὰ εργοστάσια, στίς αποθήκες καὶ στοὺς κυλινδρόμυλους. Σειρές ἀπὸ άδειανὰ κτήρια. Μεγάλες λαϊκές πολυκατοικίες ἀπὸ πέντε, έξι, κι' ὀκτῶ πατώματα, ὁλόθρες καταμεσίς σὲ χωράφια. Καὶ έγκλήματα κτηνώδη. Ὅλα μισοτελειωμένα. Ἐλπίδα - άπελπίσια. Δὲν ἔχεις τίποτ' άλλο νὰ κάνεις παρὰ νὰ μετῇς ὅσο πιὸ συχνὰ μπορεῖς. Θυμᾶμαι τίς νύχτες πού περπατούσα στοὺς δρόμους τοῦ Σικάγου μισοτελειωμένος καὶ άπελπισμένος - κολυμποῦσα σ' ἕνα πέλαγο άσχημίας.

Κι' άξαφνα — μιὰ ματιά στὸ ποτάμι τοῦ Σικάγου — ὁ μεγάλος του ὀχετός. Τίποτ' άλλο ἀπ' ὀχετός. Πέριμενε νὰ ἴδεις. Αὐτὸ τὸ ποτάμι τοῦ Σικάγου θὰ σοῦ γίνει μιὰ μέρα ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ άγαπητὰ ποτάμια στίς πόλεις ὅλου τοῦ κόσμου. Φορές, φορές εἰν' άπίστευτα ὠραῖο—ἀπ' τίς γέφυρες — με τὰ νεροπούλια κρῶζοντας ἀπὸ πάνω του,

τὸ παράξενο, τὸ χιλιοπαινεμένο αὐτὸ ποτάμι.

Ἐχει κάτι δικό του τὸ Σικάγο. Τόσοι άνθρωποι σὲ μιὰ μεγάλη ὁλόκρια πεδιάδα, ὅπου θάπρεπε νὰ κτισθῇ μιὰ μεγάλη πόλη. Εἶναι μιὰ πόλη αλλοιώτικη πού δὲν μοιάζει σὲ τίποτα με τὴ Νέα Ὑόρκη, τὴ Βοστώνη, τὴ Φιλαδέλφεια, τὴ Βαλτιμόρη.

Δίπλα του, τὸ Κλήδελαντ καὶ τὸ Νητηρόϊτ εἶναι χωρία πού μεγάλωσαν ἀπότομα κι' έγιναν πολιτείες. Πρῶτῃ, πρῶτῃ τὸ Σικάγο έπρεπε νὰ γίνει καὶ θὰ ὑπάρχει πάντα ὅσο θὰ ὑπάρχει γύρω του ἡ γῆς του. Θὰ εἶναι πάντα μιὰ αληθινὴ πόλη σὰν τὴν Νέα Ὑόρκη, τὸ Λονδίνο, τὸ Παρίσι.

Μιὰ μεγάλη πόλη δὲν νοιάζεται πολὺ γιὰ τὸ τί σκέφτεσαι ἐσύ, ένας άνθρωπάκος, γι' αὐτήν. Ἐδῶ εἰμαι ἐγώ, σοῦ λέει. Ἐσύ αἰ στὸν άνεμο. Τὸ Λὸς Ἀντζελες, τὸ Κλήδελαντ, τὸ Σηάττλ κι' άλλες πόλεις σὰν κι' αὐτές σοῦ προσφέρουν τόσα καὶ τόσα. Σοῦ τραγουδοῦν μέσα στίς νύχτες. Μιὰ πόλη, γιὰ νὰ εἶναι μιὰ πραγματικὴ πόλη, πρέπει νάχει κάτι νὰ τὴν στηρίξει, πρέπει νὰ ἔχει γῆς, πολλὴ γῆς. Πλοῦσια γῆς - καλαμπόκι - σιτάρι - σίδηρο - ποτάμια - δουνά - γελάδια - γουρούνια. Τὸ Σικάγο ἔχει ὅλη τὴ μισοδύση, τὴν αὐτοκρατορία πού λέγεται μεσοχώρα, Καλαμπόκι, γουρούνια, στάρι, σίδηρο, κάρβουνο, φάμπρικες καὶ μιὰ τεράστια κίνηση πού τρέχει μὲ τὰ τραῖνα καὶ κουβαλάει άπίστευτες ποσότητες ἀπὸ λογῶν - λογῶν έμπορεύματα ἀπὸ μιὰ άπέραστη περιοχή στὸ κέντρο, ἐκεῖ πού βρίσκεται τὸ Σικάγο.

Ξενικώντας ἀπ' τὸ Σικάγο μπορεῖς νὰ πᾶς ὅπου θέλεις. Ἐγινε λοιπὸν τὸ Σικάγο ἡ πόλη πού άνδρώθηκε. Τὸ Σικάγο εἶναι άσχημάτιστο, εἶναι τρομερό. Εἶναι φοβερό ἐκεῖνο πού συμβαίνει ὅταν φτιάνεται μιὰ μεγάλη πόλη. Ποιὸς μπορεῖ νὰ πῇ, νὰ προβλέψει τί λογῆς πόλη θὰ γίνει στὸ τέλος.

Καὶ τὸ Σικάγο φτιάνεται άκόμη. Ὅταν όμως θὰ ὁλοκληρωθεῖ δὲν θὰ γίνει Νέα Ὑόρκη, Λονδίνο, ἢ Παρίσι. Ἐδῶ εἶναι ἐγώ. Ἐσύ αἰ στὸν άνεμο. Μέσα στὴ τρομερότητά του, στιγμές εἶναι ὠραῖο πού μπορεῖ νὰ τὸ ἴδῃ ἔτσι μόνον ὅποιος ἔζησε πολὺ καιρὸ μέσα σ' αὐτό. Ὅταν σ' ἔχει ἀηδιάσει καὶ τριγυρίζεις άπελπισμένος στοὺς άτέλειωτους δρόμους του, τότε ὀρχίζεις νὰ δλεῖψεις τὴν ὁμορφιά του, τὴ μισοάγρια χάρι του, τὴν ὁμορφιά τοῦ άσυμμάζευτου, τοῦ άπειθάρχητου, τοῦ μισοτελειωμένου καὶ άπέραντου. Κάτι μισοάγριο καὶ πολὺ ζωντανὸ ὑπάρχει τότε καὶ μέσα σὲ σένα. Ἡ πόλη πού προβλημάτισε καὶ σὲ τρώμαξε εἶναι κάτι σὰν τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ σου.

Ἐγινε λοιπὸν ἡ πόλη μου, ἀφού άρχισα νὰ τὴν καταλαβαίνω καὶ νὰ τὴν διακρίνω σὰ μιὰ μεγάλη πόλη, τόσο μεγάλη καὶ σπουδαία, ὅσο εἶναι καὶ οἱ μεγάλοι άνθρωποι, τὰ μεγάλα ἔθνη, τὰ δέντρα, οἱ λαοὶ καὶ τὰ δουνά.

Ἐκεῖ γνώρισα καὶ τὴν πρώτη γυναῖκα πού μ' ἀποδίωξε, κι' ένοιωσα ὅ,τι νοιώθει κάθε άντρας ὅταν τὸν διώχνει μιὰ γυναῖκα. Ἐκεῖ πρωτόμαθα νὰ γράφω, ἐκεῖ τραγούδησα γιὰ πρώτη φορά. Ἐκεῖ ὕστερα ἀπὸ πολλὴ προσπάθεια έγραψα μιὰ πρόταση πού δὲν μποροῦσα νὰ τὴν διαβάσω ἐγώ ὁ ἴδιος τὴν άλλη μέρα τὸ πρωί.

Ἐκεῖ πρωτάκουσα τὴν άντρίκρια φωνὴ νὰ μιλάει γιὰ δρόμους, γιὰ σπίτια, πόλεις κι' εἶδα γιὰ πρώτη φορά ἡθοποῦν' άνεβαίνει στὴ σκηνή. Ἐκεῖ πρωτάκουσα μουσικὴ καὶ πρωτοεἶδα ζωγραφικὴ.

Ὅταν πηγαίνω τώρα σὲ μιὰ άλλη πόλη τοῦ κόσμου, αἰσθάνομαι ἐκεῖ σὰ μουσαφίρης. Ὅταν εἰμαι στὸ Σικάγο εἰμαι σπίτι μου. Εἶναι κάτι πιὸ λίγο ἀπ' ὅ,τι εἰμαι ἐγώ, καὶ εἰμαι κάτι πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι εἶναι τὸ Σικάγο. Κανένας άνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπ' αὐτὴ τὴν πόλη.

Δὲν εἰμαι υπερήφανος γι' αὐτή. Οὔτε τὸ Σικάγο εἶναι υπερήφανο γιὰ μένα. Ἀλλὰ εἶναι μιὰ πραγματικὴ πόλη. Εἶναι ἡ πόλη μου.

Θές δὲ θές, αὐτὸ εἶναι.

Καὶ με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ βρίσκομαι ἐδῶ.

Μετάφρ. ΔΗΜ. ΠΛΕΣΣΑΣ